

Gozokizko Dorrea*

HERKULESEN DORREA

Hau gure dorrea da, gure sinbologia. Bere siluetak Coruña biziaren izaera atlantikoa islatzen du ozeanoan. Herkulesen Dorrea gure ondarearen parte da eta, 2009. urteaz geroztik, Gizadiaren Ondarea ere bai.

Paregabea da, eta oraindik funtzionatzen duen itsasargirik zaharrena da. Erromatarrek eraiki zuten I. mendean. Jatorrian pixka bat baxuagoa zen, zabalagoa eta arrapala bat zuen itsasargia argitzen zuen erregaia igotzeko.

1877an, Eustaquio Giannini itsasargia konpontzen hasi zen hiriko alkate zen José Cornideren laguntzarekin. Proiektuak monumentuaren hondakin erromatarak mantendu eta nabarmendu zituen. Itsasargi erromatarra kutsu neoklasikoa zuen fatxada batekin estali zuen, jatorrian zuen arrapala gogora ekartzen duen goranzko zerrenda batekin. Geroago honakoak gehitu ziren: lanparak duen goialdeko errematea, latinezko edikulia duen edikulia eta oinarriaren plataforma.

Gianniniren dorrea egun Coruña ilunabarretan marraztuta ikusten duzun dorrea da. Ez duzu inoiz ahaztuko, munduan barrena egiten dituzun bidaietan ez baitituzu oinplano karratua eta arima erromatarra duten itsasargi asko ikusiko.

*eta Picasso

Pablo Picassok bere haurtzaroaren zati bat eman zuen Coruña eta dorrea hainbat aldiz marraztu eta margotu zuen. Are gehiago, artista txikiak Gozokizko Dorrea deitzea gustuko zuen.

...profilak:

Gaio Sevio Lupo. Herkulesen Dorrea arkitektoaren izena ezagutzen den itsasargi erromatar bakarra da. Hain zuzen, bera arduratu zen bere izena betikotzeaz Marte Augusto jainkoari deikatutako botozko idazkun batean grabatu baitzuen. Eraikuntzaren behaldez ikus daiteke.

Eustaquio Giannini. XVIII. mendean amaieran gaurdaino dorreak izan duen aldaketarik garrantzitsuena egiteaz arduratu zen ingeniari militarra. Gianninik ere tintaz egindako memoria bat utzi zuen zaharberritzearen sinadura moduan. Ingeniariak egindako zaharberritzeari esker bere garairako itsasargi garaikide bilakatu zuen.

Isabel II.a erregina. 1858an, erreginak hiria bisitatuko zuela eta, Herkulesen Dorrea barrutik "edertzea" erabaki zen. Horretarako barneko paretek barrotetozko horma faltsekin ezkatutu ziren, paper inprimatuarekin eta oihalekin estaldura bat egin zen eta sabai aizunak eraiki ziren gangak estaltzeko.

José Cornide. Coruña jakintsua, 1792an *Investigaciones sobre la fundación y fábrica de la Torre llamada de Hércules* (Herkulesen Dorrea deritzonaren sorrera eta eraikuntzari buruzko azterlanak) argitaratu zuena. Lan hori oraindik funtsezkoa da itsasargia aztertzeko.

Kondairak

Herkulesen kondaira

Gerión izeneko erraldoi bat omen zegoen, Tajotik Duerorainoko lurretan erreinatzen zuena eta herritar guztiak mehatxatuak zituena. Hiru egunez borrokatu ondoren, Herkulesek erraldoia garaitu zuen, haren burua lurperatu zuen eta buruaren gainean dorre bat eraikitzeke agindu zuen. Inguruan, Crunia izeneko hiri bat sortu zuen, bertan bizi izan zen lehenengo emakumearen omenez, harekin maitemindu baitzen. Herkulesek alde egin zuenean, Espánek sekula itzaltzen ez zen sua zuen kriseilu bat jarri zuen dorrean. Halaber, ispilu handi bat ezarri zuen etsaien itsasontziak iristen ikusteko.

Breogán eta Ith

Eskuale osoa konkistatu eta gero, Brigantia hiria (Coruña) sortu eta dorre bat eraiki omen zuen. Zendu zenean, bere seme Ith oinordeko bilakatu zen. Itheek dorrearen gainaldetik Irlandako lurak ikusi zituenean, hara abiatu zen konkistatzeko asmoz. Erahil egin zuten eta bere gorpua Brigantia itzuli zuten; han lurperatu zuten. Ondoren, bere seme Milek lekukoa hartu zuen eta Irlanda konkistatzen saiatu zen berriro. Oraingoan, Thuatha-Dé-Dannandarrak garaitzea lortu zuen eta lurralde osoa menderatu zuen.

Trezenzonioren kontakizuna

Trezenonio monjeak Galiziara bidaiatu omen zuen eta han ez omen zen jenderik bizi. Kostaldean eraikuntza altu bat ikusi zuen, *Farum Brecentium*. Bertara hurbildu eta igo egin zen. Irla bat ikusi zuen eta haraino bidaiatu zuen. Irla horretan, dohatsutasun egoeran sartu zen eta horrela mantendu zen zazpi urtez. Zazpi urteren buruan, zigorra jasan zuen eta, ondorioz, itsu geratu zen eta gorputza zauriz josita geratu zitzaion. Jainkoaren barkamena eskatu zuen eta txalupaz itzuli zen Galiziara, baina hara iristean *Farum Brecentium* erdi erorita zegoen eta hiria jendeztatuta.

Herkulesen eskultura CIAV-en Francisco Leiro, 1992

Bisita dorrera

1

CIAV

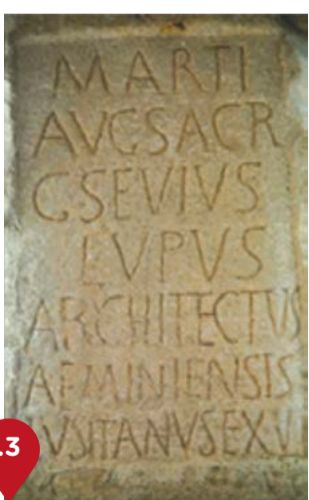
Interpretaziorako eta Bisitariak Artatzeko Zentroa (CIAV) Herkulesen Dorretik hurbil dago. Harreran langileek bisitariak artatzen dituzte. Horrez gain, CIAV-ek erakusgune bat du. Bertan, azalpenak ematen dira dorreak historian zehar izan duen bilakaera, itsasargi gisa izan duen funtzioa eta erromatarren inperioan izan zuen garrantzi estrategikoari buruz.

2

AZTARNATEGI ARKEOLOGIKOA

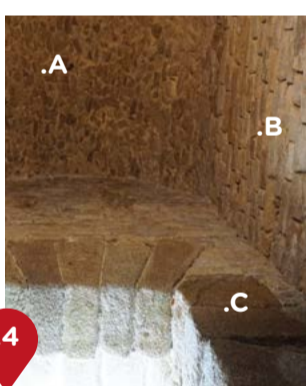
Dorrearen sarreran, itsasargiak jatorrian zituen zimenduen geldikinak daude, baita gerora gehitu zitzaizkion eraikuntzenak ere.

3

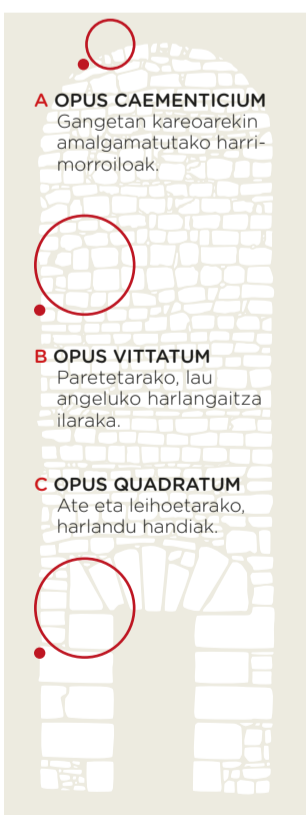
LATINEZKO IDAZKUNA

Dorrearen behaldez, arkitektoaren izena duen erromatar idazkuna mantentzen da eta XIX. mendeko edikulu batek babesten du.

GELAK

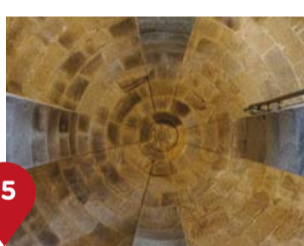
Barruko gune erromatarra hiru solairutan banatuta dago eta horietako bakoitza, aldi berean, lau gelatan, kanoi-gangez inguratuta daudenak. Gela guztietan erromatarren garaian ohikoak ziren eraikitze moduak mantentzen direla ikus daiteke.

A OPUS CAEMENTICIUM
Gangetan kareoarekin amalgamatutako harri-morroiloak.

B OPUS VITTATUM
Paretetarako, lau angeluko harlangaitza ilaraka.

C OPUS QUADRATUM
Ate eta leihoetarako, harlandu handiak.

GELA ZIRKULARRA
Eustaquio Gianninik diseinatu. Biribilgune erromatar zahar bat zegoen tokian dago, kupula batekin inguratzen du eta zoru erromatarra mantentzen du.

ITSASARGIAREN LINTERNA
Itsasargiaren linternako farola 1804an eraiki zen. Lanparak 4 izpi igortzen du 20 segundoro.

LINTERNA ZAHARRA
XVIII. mendean Herkulesen Dorreko goiko biribilgunearen ordez egun Giannini Aretoa izena duena jarri zen. Seguraski, itsasargi erromatarren argiztatze-sistema zegoen bertan. Egindako azken ikerketen arabera, Herkulesen Dorrea etxean erabiltzen ziren antzeko olioetako lanpara batekin argiztatzen zen, baina erraldoia zen. Egundak, pieza hori dorrearen aztarnategian dago.

INFORMAZIO GEHIAGORAKO:

www.torredeherculesacoruna.com

www.turismocoruna.com

JARRAI GAITZAZU HEMEN:

Herkulesen Dorrea
Doutor Vázquez Iglesias, s/n
15002 A Coruña
T +34 981 223 730
torredehercules@coruna.es

DORREAREN ORDUTEGIA

NEGUAN (URRITIK MAIATZERA)
ASTELEHENETIK IGANDERA 10:00 - 17:30
UDAN (EKAINETIK IRAILERA)
ASTELEHENETIK IGANDERA 10:00 - 20:30

CIAV-EN ORDUTEGIA

NEGUAN (URRITIK MAIATZERA)
ASTELEHENETIK IGANDERA 10:30 - 17:30
UDAN (EKAINETIK IRAILERA)
ASTELEHENETIK OSTIRALERA 9:00 - 20:30
LARUNBATAK, IGANDEAK + JAIEGUNAK 10:00 - 20:30

SARREREN SALMENTA CIAV-EN

NEGUAN (URRITIK MAIATZERA)
ASTELEHENETIK IGANDERA 9:40 - 17:15
UDAN (EKAINETIK IRAILERA)
ASTELEHENETIK IGANDERA 9:40 - 20:15

LA CORUÑA

BETI ZABALIK

HERKULESEN DORREA - GIZADIAREN ONDAREA - CORUÑA
Funtzionatzen duen munduko itsasargi erromatar bakarra

Dorrea denboran zehar:

I. MENDEA
izan lezakeen
altxaera

1788
zaharberritu
aurretik nola
zegoen

1788-1790
zaharberritzea
eta orain nola
dagoen

2008. urteaz geroztik, Herkulésen Dorrea senidetua dago Askatasunaren Estatuarekin, Atlantikoaren bidez kontinente berria eta zaharra batzitu handi, eta Habanan dagoen Morroko Gazteluaren Itsasargiarekin, Amerikako zaharrena.

57 m

46 m*

25 m

HERKULESEN DORREA
I. mendea - 1788
234 eskailera/harmaila
43° 23' 09" N
8° 24' 23" W
Gp FI(4)W/20s
23 miliako irismena

ASKATASUNAREN
ESTATUA
1886
156 eskailera/harmaila
40° 41' 21" N
74° 02' 40" W
*idulkia kanpo

MORROKO
ITSASARGIA
1845
170 eskailera/harmaila
23° 09' 01" N
82° 21' 24" W
FI(2)W/15s
18 miliako irismena